

ARHIV FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U NAŠICAMA**Mato Batorović**matobatorovic@vu.t-com.hr**Blaža Pavlović-Radmanović**

Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice

U Našicama je potvrđeno postojanje franjevačkog samostana još od 13. stoljeća, a djelovanje franjevacu može se pratiti za vrijeme Turaka, nakon njihova odlaska pa sve do danas.

Franjevački samostan Sv. Antuna Padovanskog u Našicama ima bogatu Knjižnicu koja nastaje još krajem 17. stoljeća, s knjižnim fondom preko 8.000 jedinica, od 15. do 21. stoljeća, a koji je dobrim dijelom stručno obrađen i uređen po pravilima struke.

Trenutno se radi na Projektu informatizacije knjižne građe u svim samostanima Hrvatske franjevačke provincije Sv. Ćirila i Metoda te je u obradi i knjižni fond knjižnice našičkog samostana (za sada, katalogizacija u Programu CROLIST). U tom Projektu surađuju i knjižničari Hrvatske narodne knjižnice i čitaonice Našice. Knjižnica je otvorena za javnost 25. travnja 1987. godine, dok je Rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture Osijek br. 03-82/1-82. od dana 5. Listopada 1982. godine proglašena spomenikom kulture 0/1 kategorije.

Uz Knjižnicu je i Arhivska zbirka koja se sastoji od dvije cjeline: Samostanski i Župni arhiv.

Od početka veljače 2013. godine radilo se na sređivanju samostanskog arhiva kako bi mogao biti od koristi istraživačima lokalne prošlosti, a i radi zaštite arhivskog gradiva. Franjevački red oduvijek je držao do čuvanja i sređivanja kulturnih vrijednosti, pa tako i do knjižnica i arhiva koji svjedoče o životu i djelovanju franjevacu na pojedinim područjima.

Poticaj za sređivanje arhivske građe bila je obveza Samostana da dostavi sumarni pregled arhivskog gradiva Državnom arhivu u Osijeku, koji je nadležan za sve arhive i stvaratelje arhivske građe na ovim prostorima. Samostanski arhiv sadrži knjige i kutije s dokumentima: okružnice biskupa, franjevačkih poglavara, vladara, rukopisne radnje od početka 18. st. do naših dana, propovijedi, samostanske kronike, knjige samostanskih računa, građu o fra Euzebiju Fermendžinu (1845. – 1897., koji je umro u Našicama) i ostalim franjevcima koji su djelovali u Našicama.

Do sada je bio obrađen i sređen samo Glazbeni arhiv, što su učinili još 1982. godine Ladislav Šaban i Zdravko Blažeković iz Zagreba. Od toga vremena sabrano je dosta novih muzikalija koje svjedoče o djelovanju Crkvenog zbora i glazbene literature, koje također treba obraditi i srediti. U Glazbenom arhivu najveću pozornost privlače kantuali Filipa Kapušvarca iz prve polovice 18. st., a zastupljeni su i mnogi hrvatski i svjetski autori te djela glazbene teorije od druge polovice 17. st.

Župni arhiv sadrži matice krštenih, vjenčanih, umrlih, popise prvopričesnika i krizmanika, oglasne knjige i knjige ženidbenih navještaja «ozivi», «Status animarum – popis duša», luknarske knjige, pastoralne statistike i dr, a u kutijama su razni spisi, napose: krsni listovi, ženidbeni spisi (kojih ima najviše) ...

Kao ilustraciju bogatstva Arhiva donosimo: *Crtež crkve i samostana, te samostanskog posjeda iz 1766. godine.*

Kao iznimnu vrijednost za prošlost Samostana izdvajamo "Delineation" – Crtež našičkog samostana ili kako autor piše "manastira" iz 1766. godine, koji je načinio fra Hieronymus s Bachino – fra Jeronim iz Bača, kojega 1765. godine nalazimo u popisu braće u našičkom samostanu. O autorstvu svjedoči i njegovo vlastoručno pismo na hrvatskom jeziku, koje je najvjerojatnije upućeno provincijalu u Budim te ga zbog vrijednosti donosimo u cjelini, uz neke manje ispravke i dopune (latinske skraćenice dopunjujemo i smisljeno prevodimo, razdvajamo riječi, ispuštamo velika slova za imenice i dr.) kako bi čitatelji mogli lakše razumjeti tekst.

Admodum Reverende Pater Provincialae Colendissime. – Mnogopoštovani oče provincijale, poštovani.

Znam da sam mlogo i mlogo kriv Vašem O(činstvu) M(nogopoštovanom), jerbot od toliko vrimena nigda ni ricsicze neupisa, niti se javi. Vafsem O(činstvu)

M(nogopoštovanom) zaradi toga molim oprostjenje. Sada pak buduchi takvi Occasion dofsao s ovima malima ponizno ljubechi svete ruke, i pozdravljajuchi evo saljem (sto mislim da jurve imadu) Delineation ovoga Nafsicskoga manastira, ali znam da nechie biti bafs kako valja, jerbot po klofteru nisam znao razdiliti, nego samo onako napamet, niti sada mogu znati pravo koliko in circuitu ima klofteri. Megiu to znam da chie Vafse O(če) M(nogopoštovani) rechi da ie ito mlogo od mene, kakvi sam stepen. Od novina ovdi bijafse dosta buke od pustaia (hajduka, razbojnika), ali fala Bogu sada jurve pristade. Csuje se da su dva ufatili i jurve su u Osiku u tavnici (tamnici), oni chie druxinu kazati, zato mislim da chie se na bolje obratiti vrime. Ovdie kod nas sufsa velika, a nismo imali kifse jurve ima misecz dana. Sto chie u napridak biti Bogu je poznano. Molim V(aše) O(činstvo) M(nogopoštovani) pozdravite mi Nikolu Petrovichia, moga imenjaka Lectura Jeru (lektor fra Jeronim) i ostale poznane s kojima svima Vafsem O(če) M(nogopoštovani) xelechi dobro zdravie ostado ljubechi S(vete) Ruke.

Nafsicis, 25 Aprilis 1766. Intimus Servus Fr Hieronymus a Bachino.

Opis crteža: prikazan je stvarni izgled crkve i samostana s ogradnim zidom, gospodarskim dvorištem te lijevo dolje cvjetnim vrtom i drugim vrtom za povrće. Iza samostana predviđen je još jedan vrt što i piše "Ovdje će biti novi vrt." Desno gore naznačen je brijeg Sv. Klare što i piše: "Brdo Sv. Klare, gdje već prije bijaše samostan redovnica." Oko cijelog posjeda nalazi se latinski tekst koji govori o izgradnji zidova ograde i sađenju drveća kao ograde. Nacrtane su i gospodarske zgrade: staja, žitnica, kačara te bunari; kod jednoga piše "zbog gradnje Samostana".

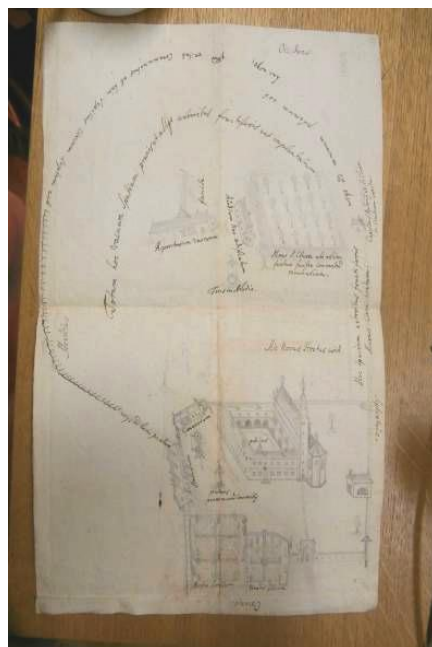
Godine 1766. tiskana je knjiga fra Mirka-Emerika Pavića o prošlosti Provincije sv. Ivana Kapistrana kojoj je pripadao i našički samostan. U knjizi je objavljena i grafika – karta Provincije s ucrtanim samostanima. Smatramo da je crtež fra Jeronima iz Bača koji je poslao 25. travnja 1766. godine iz Našica umjetniku grafičaru poslužio kao predložak.

Na sređivanju arhivske građe radile su djelatnice Hrvatske narodne knjižnice i čitaonice Našice: mr. sc. Blaža Pavlović Radmanović, ravnateljica Knjižnice, Katarina Lulić i Dora Dvoržak, diplomirane informatologinje te Mato Batorović, ravnatelj Muzeja grada Iloka, u mirovini, vanjski suradnik za uređivanje knjižnica i arhiva u samostanima Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, uz pomoć Ante Boljkovca, dobrovoljnog suradnika Franjevačkog samostana Našice.

Galerija

Slika 1.

Slika 2.

Slika 3.